

Gastcollege Nijmegen

22 november 2007.

Onderwerp: werkwijze Tweede Kamer

Kennis van **Reglement van Orde** is heel belangrijk voor een Kamerlid.

Regels goed kunnen toepassen en gebruiken, geeft je de mogelijkheid om politiek behendig te opereren. Het maximale uit de mogelijkheden die die regels bieden te halen.

Voorbeeld: weten dat ieder kamerlid een hoofdelijke stemming kan aanvragen; als je inschat dat stemverhouding dan anders ligt dan bij stemming bij handopsteken: vraag het aan en win daarmee een stemming !

Reglement en regels zijn verder van groot belang om het debat te objectiveren en voor de Voorzitter om neutraal te handelen. Hij handelt immers conform en op basis van die objectieve regels. Zonder regels zou het gevaar van willekeur en verschillende behandeling van verschillende leden groter worden, ook als dit niet de bedoeling zou zijn. Nu weet iedereen vanaf het eerste begin waar hij aan toe is en kan daar dus geen discussie over ontstaan. Al is er best wel eens een meningsverschil over de toepassing of de interpretatie van de regels. (voorbeeld: taalgebruik; ik vind dat RvO de Voorzitter voldoende mogelijkheden biedt om in te grijpen)

Maar regels zijn niet alles; ze zijn de basis voor een goed en objectief en ordelijk verloop van het parlementaire werk, maar politiek ontstaat in de praktijk. Door de wijze van debatteren, door de behendigheid de eigen argumenten te onderbouwen, door inhoudelijke kennis van zaken, door het politieke spel ook in de praktijk te beheersen.

Maar natuurlijk ook door de krachtsverhoudingen in de Kamer. Uiteindelijk is het natuurlijk altijd de meerderheid die beslist. In ons systeem van coalitieregeringen en regeerakkoorden is het vaak zo dat die meerderheid bestaat uit tenminste de coalitiepartijen. Het regeerakkoord en de verkiezingsprogramma's zijn dan ook voor de inhoud van het debat en de uitkomst daarvan in de praktijk belangrijker dan het Reglement van Orde. Maar: nogmaals, kennis en beheersing van dat Reglement zijn essentieel voor het kunnen voeren van een debat.

Voorbeeld : als je niet weet dat je in vragenuur ook een vraag mag stellen aan een ander kamerlid- en niet alleen aan de Regering ontzeg je jezelf de mogelijkheid om een andere fractie of een ander Kamerlid eens duchtig aan de tand te voelen.

Naast de regels in het reglement en Regeerakkoord en verkiezingsprogramma,s zijn er ook ongeschreven regels. Voorbeelden : het niet geïnterrumpeerd mogen worden bij een maidenspeech; het controversieel verklaren van onderwerpen tijdens een demissionair kabinet; en van andere orde : kleding. Ik noem dat de cultuur van het parlementaire werk. Die cultuur is voor het verloop en de kwaliteit van het parlementaire werk vaak belangrijker dan de formele regels. En die cultuur is taai en moeilijk te veranderen. Denk bv. aan de hardnekkige neiging van Kamerleden om in een debat het zelfde als veel eerdere sprekers in dat debat te zeggen. Het zou het debat aantrekkelijker maken om dan steeds naar de eerste spreker te verwijzen of hem-haar heel kort samen te vatten. Maar men doet dat nauwelijks, omdat ieder kamerlid zijn-haar eigen mening zelf wil vertolken om het geluid van de eigen partij vast te leggen en ook om zelf in het oog van de camera te staan.

Belangrijkste kenmerk van onze politieke cultuur (naast bv. zaken als het te veel op details ingaan en het volgen van de waan van de dag) is het moeten werken met coalities en met regeerakkoorden. Dat legt de onafhankelijkheid van kamerleden, coalitiefracties en daarmee van de Kamer als geheel (te veel) aan banden. Het belemmert het dualisme. Daar komt nog bij dat leden van coalitiefracties ook op onderwerpen die niet in het regeerakkoord staan, bang

zijn “hun” regering af te vallen .Dat wordt met huidige kabinet nog versterkt doordat alle politieke leiders in het kabinet zijn gaan zitten.

Maar gebrek aan dualisme en eigen inbreng van Kamerleden wordt ook veroorzaakt door te grote partijdiscipline en fractiedwang, ook bij de oppositiefracties. Ook als Kamerleden binnen de ruime marges van hun partijprogramma’s blijven, zou er meer ruimte voor een eigen geluid van Kamerleden kunnen zijn.